

KIRJALLISUUTTA

Antologia puolivälissä

Suomen kirjallisuuden antologia III. Realismin sukupolvi. Otava, Keuruu 1964. 500 sivua. — *Suomen kirjallisuuden antologia IV. Vuosisadan vaihde.* Otava, Keuruu 1968. 519 sivua.

Toimitus: KAI LAITINEN, MATTI SUURPÄÄ. Toimituskunta: Tuomas Anhava, Bo Carpelan, Eino Kauppinen, Eino S. Repo.

Puoliväliin päästessään on 8-osaiseksi suunniteltu kirjallisuutemme antologia ehtinyt oikeastaan jo yllättävän lähelle nykyaikaa. Niinpä Otto Manninen sijoittuu antologiassa kirjallisuutemme alkupuoliskoon, neljännen osan loppuun. Rinnakkaisesta Suomen kirjallisuusteoksesta löydämme hänet vasta kuu-dennesta osasta, joten ajallisesti näiden kahden samankokoisen ja kansiltaankin lähes identtisen teossarjan osat eivät satu kohdakkain. Tämä ei johdu synkronoinnin puutteesta vaan itse teosten luonteesta. Suhtautuminen aineistoon on erilaista: tutkimus kiinnittää pakostakin enemmän huomiota kirjallisuutemme varhaisvaiheisiin ja kulttuurihistoriaan, antologia taas tuotteiden kirjalliseen arvoon ja luettavuuteen. Lukemiston toimittajien on nähtävästi ollut helpompi karsia ainesta kuin kirjallisuudenhistorian toimittajien, koska nidosten sivumäärä yhä on pysytellyt 500:n vaiheilla (SK VI:ssa sitä vastoin on jo parisataa sivua enemmän).

Antologian kolmannessa osassa esitellään vuosina 1880—1895 julkaisu-toimintansa aloittaneet kirjailijat Juhani Ahosta I. K. Inhaan. Sivumääräisesti ovat III:n kärjessä seuraavat kymmenen: Pakkala 62, Järnefelt 55, Aho 45, v. Numers 39, Tavaststjerna 35, Kiljander 30, Kauppis-Heikki 24, Lybeck 21, Alkio 20 ja Ivalo 18 sivua. Listan ala-

päähän sijoittuvat Jooseppi Mustakallio ja Esa Paavo-Kallio I sekä Jonatan Reuter, P. J. Hannikainen, Yrjö Veijola ja Vihtori Aaltonen 2 sivua. Koska »kaik-kia valintaongelmia käsiteltäessä laatu on ollut ratkaisevana kriteerinä», sivumäärillä on merkitystä sikäli kuin kirjallisuuden muoto on sama. Suurin osa näytteistä on proosaa. Pari näytelmäkin on otettu mukaan, vaikka ne ovat vaatineet sivuja enemmän kuin lyriikan näytteet yhteensä (silti on v. Numersin näytelmästä »Kuopion takana» jätetty toinen näytös pois). Toimitus toteaakin näiden realismin ajan tapakomediana kuvastavien näytteiden vieneen tilaa enemmän kuin kirjalliset ansiot ehkä edellyttävät.

Neljäs osa alkaa Eino Leinosta ja päättyy Otto Manniseen. Osaan sisältyvät ne kirjailijat, joiden julkaisu-toiminnan alku sattuu vuosisadan vaihteeseen (1896—1905). Antologian laatuvaatimukset täyttäviä kirjailijoita näyttää tuolloin syntyneen keskimäärin kaksi, välistä kolmekin vuodessa: tässä osassa esitellään 10 vuoden ajalta 23 nimeä — edellisessä osassa oli 15 vuoden ajalta 34 nimeä. Jos katsotaan jälleen pelkästään sivumääriä, vuosisadan vaihteen kirjallinen kärki on seuraava: Lehtonen 80, Leino 65, Kilpi 63, Manninen 46, Mörne 37, Kianto 28, Kallas 24, Hirn ja Onerva 16 sekä Gripenberg 15 sivua. Esittelyn

saaneista on vähiten tekstiä Kössi Kaat-ralla (2 sivua) sekä Frans Österblomilla ja Iivo Härkösellä (3 sivua). Kuten odottaa sopii, sisältyy tähän antologian osaan lyriikkaa varsin runsaasti, alun kolmattasataa sivua. Näytteeksi on otettu mukaan myös eräitä ajalle luonteenomaisia kansanrunoja, kuten rautatie- ja kanavanrakennuslauluja.

Suomenruotsalaisen kirjallisuuden osuus antologiassa on huomionarvoinen. Summittaisesti arvioiden näyttää kolmannessa ja neljännessä osassa olevan lähes neljännes alun perin ruotsiksi kirjoitettua; tästä on kuitenkin vähennettävä runosuomennosten osuus. Edellisissä osissa käytettyä tapaa noudattaen on näet alkukielisinä julkaistut runot varustettu suorasanaisin suomennoksien; ruotsiksi kirjoitettua proosaa on julkaistu vain suomennoksina. Menettely tuntuu järkevältä ja on omiaan syventämään lukijain kirjallisuudentuntemusta. Ruotsiksi kirjoittaneet kirjailijamme

rinnastuvat näin ilman muuta suomeksi kirjoittaneisiin ja sijoittuvat samalla kronologisesti kohdalleen.

Antologian III:n ja IV:n osan toimittajat ovat mielestäni onnistuneet hyvin näytteiden valinnassa. Ehkä nimekkäiden kirjailijoiden tuttua tuotantoa olisi voinut vieläkin enemmän karsia ja ottaa sijaan yhtä ja toista sellaista, joka ei muutoin juuri joudu enimpien lukijain käteen. Toisaalta kirjan volyyymi ei suo mahdollisuuksia kovinkaan runsaan pelkästään kulttuurihistoriallisesti kiintoisan materiaalin esittelyyn. Valitsijat ovat nähtävästi pitäneet silmällä erilaisia lukijoita ja päätyneet sen mukaisesti kompromissiin: opinhaluisille on tarjottu vankka annos taattua suomalaista kirjallisuutta, lukemistotekstit jo vanhastaan osaavillekin on onnistuttu löytämään tuoreena säilynyttä ja kiintoisaa luettavaa. — Varsinkin Suomen kirjallisuuden rinnakkaisteoksena antologia on erinomaisen hyödyllinen.

JAAKKO SIVULA